

Miljødirektoratet

Oslo, 14. januar 2022

Deres ref. 2021/2806

Innspill til forslag til endringer i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål

Vi viser til brev fra Miljødirektoratet av 5 oktober 2020, og takker for anledningen til å kunne gi innspill i forkant av revisjonen av denne forskriften.

Fremmede arter er en av de fem store driverne av tap av naturmangfold globalt, og også i Norge forårsaker fremmede arter skader for flere milliarder årlig, og uopprettelig skade på natur. Dette gjelder ikke minst fremmede treslag. Utplanting av fremmede treslag er en stor utfordring for norsk natur, en minirapport fra 2018, utarbeidet av WWF Verdens naturfond, Norsk Botanisk Forening, Sabima, og Naturvernforbundet, viste at dette var en trussel for [naturmangfoldet i over 160 verneområder](#). Rapporten er i tillegg ett av flere eksempel på at miljøorganisasjonene har jobbet målrettet i flere år med å styrke kunnskapsgrunnlaget, bidra til å fjerne oppslag og forekomster av fremmede treslag, og sikre en god forvaltning av forskriften. Statlige, regionale og lokale myndigheter har i tillegg brukt titalls millioner kroner på fjerning av fremmede treslag, og dette er endatil bare i et mindre utvalg områder. Samtidig legges det gjennom dagens søknadssystem opp til å opprettholde eller øke spredningsomfanget av fremmede treslag, der forvaltningen i liten grad tar hensyn til samlet belastning på naturen.

Dessverre bærer forslaget til endring av forskriften preg av at man ønsker å tilrettelegge for langt mer utplanting og spredning av fremmede treslag, og at dette utelukkende handler om å begunstige skognæringa. Høringsnotatet er faglig mangelfullt, med en rekke uklare forutsetninger i analyser og anbefalinger, og man kan få inntrykk av at direktoratet overser deler av kunnskapsgrunnlaget for å komme fram til en forhåndsbestemt konklusjon.

Kommentarer til foreslåtte endringer

Svært problematisk speilvendning av forskriftens formålsparagraf

Det er spesielt bekymringsverdig at direktoratet legger opp til å endre hele formålet med forskriften i sin helhet, og vi stiller oss uforstående til at den foreslåtte endringen kan være i tråd med lovverkets intensjon. Den foreslåtte endringen endrer forskriftens formål helt, fra å beskytte naturmangfoldet til å true det ved å legge til rette for økt bruk av fremmede treslag i Norge. Slik det står i forslaget fra direktoratet går det fra å handle om å sikre naturens vilkår til å sikre skognæringens rammevilkår. Dette er svært uheldig, og hører ikke hjemme i en slik forskrift.

Forenklinger for saksbehandling for produksjon av juletrær

Når det gjelder juletreproduksjon er spredningsproblematikken langt mindre enn for tømmerproduksjon, men utfordringen her kan være tilplanting av verdifulle slåtte- og beitemarker. For disse truede naturtypene er det flere steder mangelfulle registreringer av enkelte artsgrupper, som beitemarkssopper. Vi tror ikke overgangen fra søknadsplikt til meldeplikt vil fange opp denne utfordringen i tilstrekkelig grad – i så fall vil innføring av meldeplikt raskt kunne føre til økt naturtap.

Et avvikningskrav av plantasjer ved nedleggelse kan være en utfordring ved at enkelte plantefelt eller enkelttrær kan bli stående igjen som farlige spredningssenter. Slike kan også falle utenfor ved ansvarsoverføring ved eierskifte, og dermed risikere man også i slike tilfeller at større og mindre spredningsenheter blir stående igjen i naturen. Slik det presenteres i høringsdokumentet virker det ikke som om uavhengig overvåking, kontroll og krav om eventuell sanksjonering er ivaretatt for juletreproduksjon. Det må derfor settes langt strengere krav til opprydding og spredningsfare enn det som foreligger i dag eller i den nye forskriften. I tillegg må høyrisikoarter i juletreproduksjon må fases ut, det finnes i dag gode alternativer.

Utsetting av utenlandske treslag for tømmerproduksjon

Vi støtter alternativ 2, om et forbud mot bruk av høyrisikoarter. Ut fra et naturperspektiv, klimaperspektiv og samfunnsperspektiv er dette det eneste som vil kunne bedre dagens situasjon med omfattende spredning fra eksisterende plantasjer og beplantninger. I tillegg må det gjøres en langt større innsats fra det offentlige for å fjerne eksisterende forekomster og oppslag.

Alternativ 1 vil medføre fortsatt stor spredning av fremmede treslag i norsk natur, og resultere i svært store samfunnskostnader, med betydelige negative konsekvenser for både naturmangfold, klima, friluftsliv og kulturlandskap.

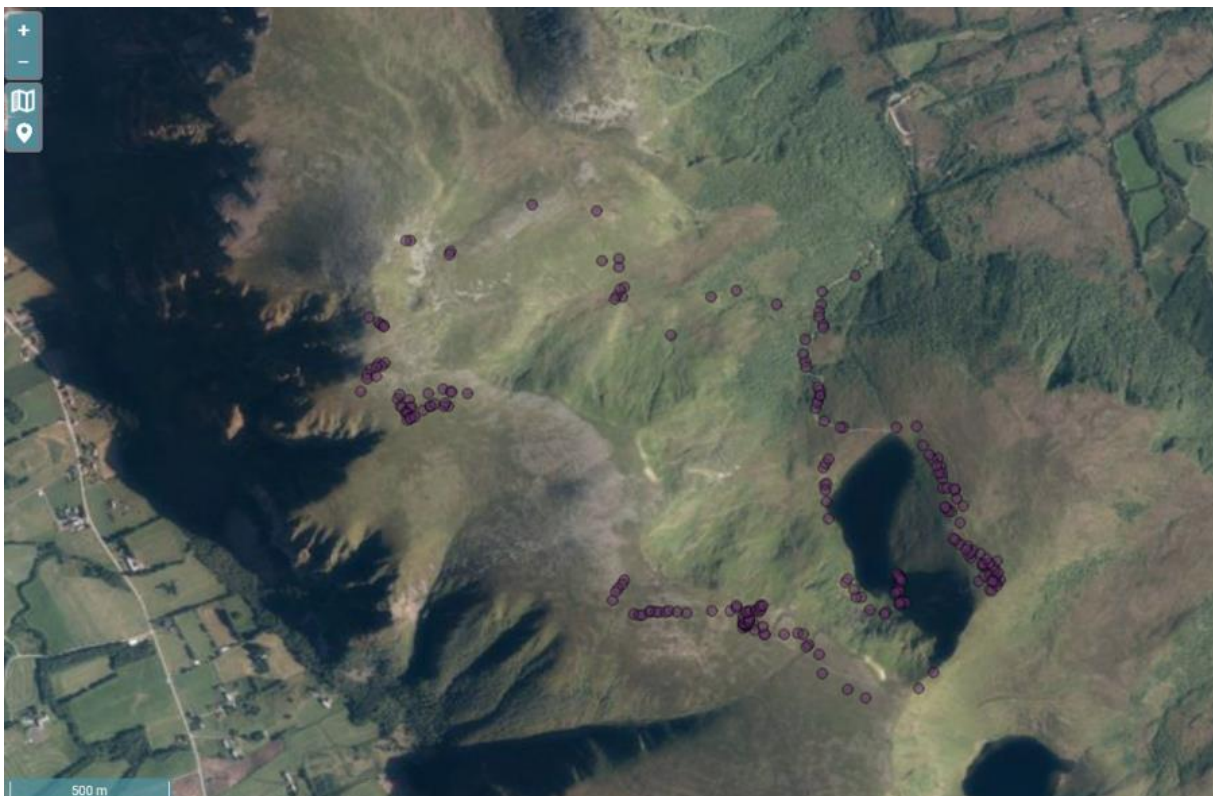
I høringsdokumentet virker det som om man har fokusert på å vise fram potensielle og til dels urealistiske kostnader ved et forbud mot bruk av de mest skadelige fremmede treslagene, mens de omfattende samfunnskostnadene ved en videreføring av bruken av disse treslagene (eksempelvis for naturmangfold, friluftsliv, landskapsverdier, beite, og jakt) i liten grad drøftes. Dette er besynderlig og beklagelig, og gjør at høringsdokumentet framstår med en ideologisk slagside på bekostning av en tilstrekkelig grundig drøfting av det faktiske kunnskapsgrunnlaget. Vi hadde forventet at direktoratet, som skal være et faglig og nøytralt fagorgan for natur og klima, hadde gjort en langt grundigere jobb med grunnlaget for høringen.

Vi mener også at det er viktig å understreke at dagens kunnskapsgrunnlag ikke tilsier at bruk av fremmede treslag «...gir et større karbonlager i skog på lang sikt», slik det hevdes på side 3 i høringsdokumentet. I beste fall gjelder dette for tømmerstokkene som skal hogges, selv om kunnskapen om dette også er mangelfull, men ikke for naturen som helhet. Tvert om kan bruk av fremmede treslag gi redusert karbonlager totalt sett, eksempelvis om det tilplanter på gamle semi-naturlige enger og beitemarker (se eksempelvis [Bartlett et al. 2020](#)). Potensielle konsekvenser for klima slik det beskrives i høringsnotatet framstår i beste fall spekulative og svært usikre, og ikke i tråd med kunnskapsgrunnlaget.

Slik sett er det også forunderlig at direktoratet foreslår følgende nye ordlyd i forskriften; «*Ved den skjønnsmessige vurderinga av om tillatelse skal gis, skal myndigheten etter forskriften veie fordelene ved utsettinga, blant annet for samfunn, skognæring og klima, opp mot risikoen for skader på det biologiske mangfoldet.*» Ved utplanting av fremmede treslag er det i minst like stor eller større grad risiko for skadevirkninger for samfunn, klima, og andre næringer enn skognæring. Slik direktoratet legger det opp her virker det som om det hevdes at fremmede treslag kun har negative effekter på selve naturmangfoldet, og at det finnes langt flere aspekter som utelukkende får positive konsekvenser.

Direktoratets vurderinger av de ulike alternativene med hensyn på vern mot ras og vind er også tendensiøs og merkelig. Man sammenligner eksempelvis et sted effekten av to ulike fremmede treslag (sitkagran mot norsk gran utenfor sitt naturlige utbredelsesområde). Å legge opp til aktiv drift i slike områder, slik direktoratet virker å mene kan være positivt, vil være det som gir den største risikoen for ras. Den beste forsikringen vi vil ha mot ras i en framtid med mer ekstremvær og mer nedbør er derimot intakte, naturlige økosystemer.

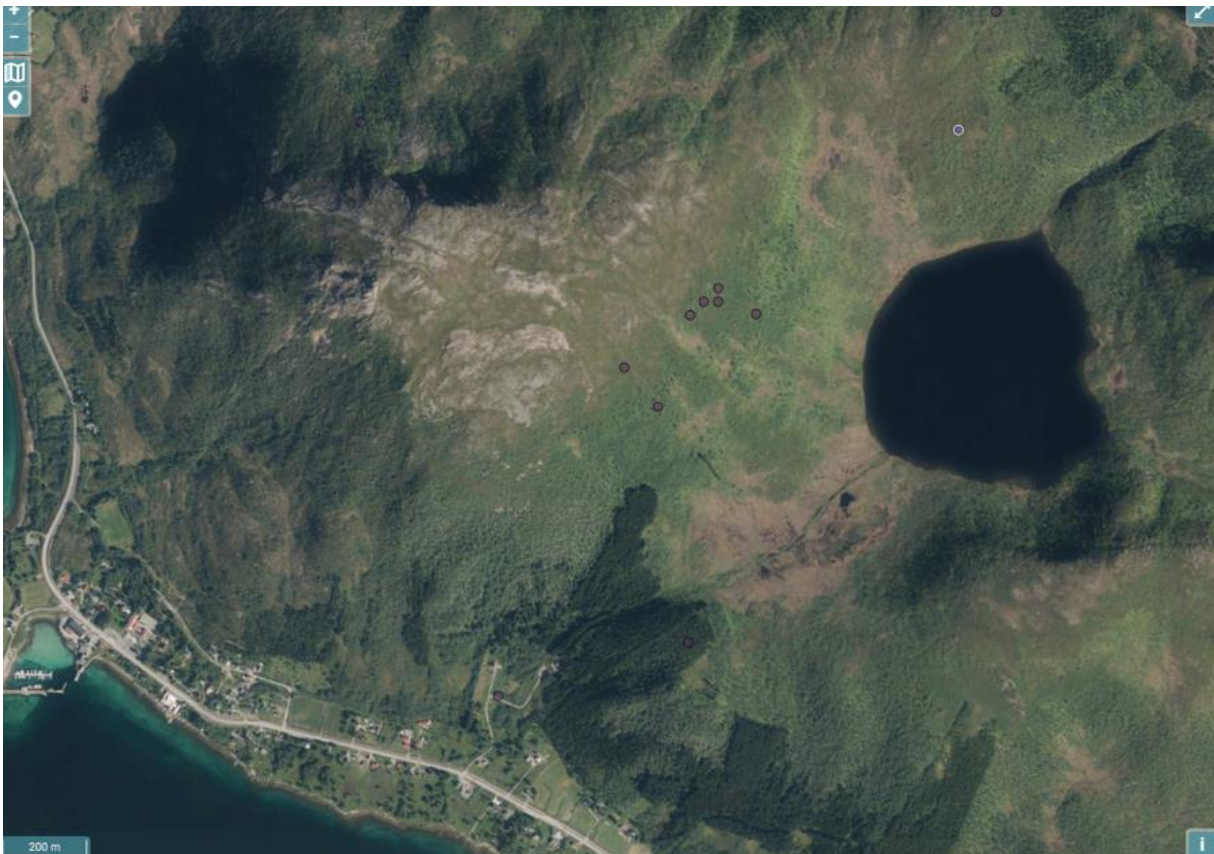
Videre ønsker vi å understreke at selv om det er relativt sett en liten andel av frø spredd fra fremmede trær som etablerer seg utenfor 100 meter fra mortreet, så vil et jevnlig tilslag av frø, og den totale mengden dette utgjør, over tid kunne føre til en betydelig etablering av fremmede treslag utenfor en slik «ansvarssone». Å underspille betydningen dette har er kunnskapsløst og risikabelt for naturgrunnlaget vårt. Det finnes mange eksempler på omfattende spredning ut over 100 meter fra kildebestanden fra rundt omkring i Norge, se eksempelvis figur 1-3. Å mene at alt er greit utenfor 100 meter fra et bestand er å ignorere den kunnskapen vi har i dag om spredning av fremmede treslag i norsk natur. Den foreslåtte «ansvarssona» virker slik litt vilkårlig og ikke faglig fundert, og det vil ikke ta høyde for den omfattende langdistansespredningen som man har sett hos en rekke fremmede treslag. I tillegg vil en slik ansvarsfraskrivelse utenfor «ansvarssona» gi store utfordringer på naboeiendommer – hvem skal ta tak i etablering av fremmede treslag her? De berørte grunneierne i fellesskap? Kommunen? Fylket? Staten? En kombinasjon av disse? Denne høyst relevante problematikken ignoreres i det aller vesentligste i høringsdokumentet. Det er også uklart i hvilken grad det er «... mulig å benytte bestemmelser i naturmangfoldloven for å skaffe tilgang.», slik direktoratet mener.

Figur 1: Lutzgran ved Stemshesten, Hustadvika, Møre og Romsdal. Ingen av lutzgranene som er registrert her er mindre enn 100 meter fra plantefelt. Registreringene bygger i hovedsak på to korte registreringsturer i 2020 og 2021. Mye av spredningen har skjedd til hei, ganske mye til rødlista naturtyper. Spredningsarealet blir eid i sameier, av til sammen ca. 75 grunneiere. (Artskart 5.oktober 2021)

Figur 2: Spredning av lutzgran langs stien opp mot Hallartind i Hadsel kommune, Nordland. Registreringer i Artskart fra kartleggingstur 15. juni 2020. Her forekommer for det meste fjernspredning til høyfjellsterreng, alle registreringer godt over 100 m fra nærmeste frøtre (mortre), og flere oppslag befinner seg over 1 km fra nærmeste plantefelt/potensielle frøtre. Funnene utgjør bare en brøkdel av det som faktisk finnes av lutzgran i området. Alle funnene ligger over den naturlige tregrensen. Utmarka i området tilhører gårdene Rå, Bitterstad, Hov.

Figur 3: Spredning av lutzgran i Maurnes/Svellingen i Sortland kommune, Nordland. Registrert 13. august 2016. Alle forekomstene er 200 til 500 meter fra de nærmeste frøtrærne.

Konklusjon

Vi er inne i en natur- og klimakrise, og norsk natur forsvinner og degraderes jevnt og trutt år for år. Fremmede arter er en av de fem store driverne av tap av naturmangfold. Denne høringen med tilhørende dokumentasjon står i sterk kontrast til disse realitetene, og er skuffende lesning. Å endre formålet med forskriften fra bevaring av natur til tømmerproduksjon er et illustrerende og dystert eksempel i så måte. Høringsnotatet er faglig svakt og legger mange underlige premisser til grunn for de foreslåtte endringene. Kun alternativ 2, et totalforbud mot høyrisikoarter, vil bedre forholdene for norsk natur og samfunnet i helhet, derfor støtter vi dette alternativet. Alternativ 1 legger opp til ytterligere spredning og ytterligere degradering av norsk natur, der en rekke naturgoder av betydning for samfunnet nedprioriteres til fordel for skognæringa. Dette alternativet kan følgelig ikke støttes av miljøorganisasjonene.

Med vennlig hilsen

(sign.)
Arnodd Håpnes
Fagleder naturmangfold
Naturvernforbundet

(sign.)
Jeanette Viken
Daglig leder
Norsk Botanisk Forening

(sign.)
Sverre Lundemo
Seniorrådgiver naturmangfold
WWF Verdens naturfond